

Sygn. akt V ACa 237/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Iwona Wilk
Sędziowie :	SA Barbara Kurzeja (spr.) SO del. Aleksandra Kłoda
Protokolant :	Mirosław Kruk

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

przeciwko A. L.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 8 października 2015 r., sygn. akt XIII GC 240/15

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Aleksandra Kłoda	SSA Iwona Wilk	SSA Barbara Kurzeja
---------------------------	----------------	---------------------

Sygn. akt **V ACa 237/16**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 października 2015 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego A. L. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. kwotę 150 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 stycznia 2015 r., oddalił powództwo w

zakresie odsetek w pozostałej części oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 11 117,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu ustalając, co następuje.

Strony są przedsiębiorcami, przy czym powód jest spółką prawa handlowego zajmującą się obrotem energią elektryczną i realizującą inwestycje poprzez spółki celowe w zakresie energii odnawialnej, kopalni węgla kamiennego i nieruchomości, a pozwany to osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. W ramach tej działalności pozwany wykonuje projekty budowlane i operaty wodnoprawne a także zajmuje się nadzorem budowlanym.

W dniu 28 kwietnia 2008 roku pozwany A. L. zawarł ze spółką (...) Spółką Akcyjną w K. 4 umowy o wybudowanie małych elektrowni wodnych w różnych lokalizacjach, których przedmiotem było wykonanie przez pozwanego jako zleceniobiorcy dokumentacji projektowanych małych elektrowni wodnych wraz z jazem piętrzącym i niezbędną infrastrukturą. Umowa nr (...) dotyczyła wykonania prac dotyczących małej elektrowni wodnej na rzece D. w miejscowości P. na działkach (...),(...),(...)i działkach sąsiednich w gminie W., powiecie (...). Pozwany był zobowiązany na podstawie umowy do uzgodnienia tej dokumentacji z zainteresowanymi stronami skutkującego uzyskaniem dla zlecającego prawomocnej decyzji o ustaleniu inwestycji celu publicznego, pozwolenia wodnoprawnego i pozwolenia na budowę małej elektrowni wodnej w P.. Zgodnie z treścią art. 4 ust. 1 umowy pozwany miał wykonać przedmiot umowy w ciągu piętnastu miesięcy od dnia wejścia umowy w życie. W artykule 10 umowy strony ustaliły, że umowa wchodzi w życie po jej podpisaniu oraz po dokonaniu przez zlecającego na rzecz wykonawcy pierwszej wpłaty w wysokości 150.000 zł, co nastąpiło w dniu 22 lipca 2008 roku. Pozwany miał wykonać umowę w terminie do dnia 22 października 2009 roku. W dniu 26 marca 2009 roku strony przedmiotowych umów zawarły porozumienie, w którym uregulowane zostały zasady rozliczeń. W § 2 ust. 1 porozumienia wykonawca (pozwany) potwierdził, że z tytułu wynagrodzenia z czterech, powołanych wyżej umów otrzymał łącznie kwotę 600.000 zł, to jest po 150.000 zł na poczet każdej z nich. W porozumieniu strony ustaliły, że w razie zaistnienia sytuacji, w której zostaną wydane ostateczne decyzje odmawiające określenia w środowiskowych uwarunkowaniach zgody na budowę małej elektrowni wodnej, wynagrodzenie wypłacone pozwanemu z tytułu realizacji umowy, w odniesieniu do której wydano decyzję odmowną zostanie rozliczone w ten sposób, że pozwany zachowa taką część wypłaconego mu wynagrodzenia, która będzie pokrywać uzasadnione i udokumentowane przez niego wydatki poniesione do czasu uzyskania ostatecznego orzeczenia odmawiającego uzgodnienia decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, natomiast pozostała część zostanie zaliczona na poczet wynagrodzeń należnych z tytułu dalszego wykonania pozostałych umów. Według § 3 ust. 3 porozumienia, rozliczenie wynagrodzenia w sytuacji wydania ostatecznego orzeczenia odmawiającego uzgodnienia decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego odnośnie każdej z umów miało nastąpić w oparciu o dokumenty przedłożone przez wykonawcę - pozwanego i zweryfikowane przez zlecającego. Strony zobowiązały się do sporządzenia stosownych dokumentów księgowych niezbędnych do rozliczenia tego wynagrodzenia.

W dniu 14 października 2011 roku Samorządowe Kolegium Odwoławcze w T. wydało ostateczną decyzję, utrzymującą w mocy decyzję Wójta Gminy W. z dnia 10 lipca 2011 roku znak(...), odmawiającą określenia środowiskowych uwarunkowań na realizację przedsięwzięcia pod nazwą: „(...)”. W dniu 9 lutego 2012 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie wydał postanowienie o odrzuceniu skargi spółki (...) S.A. w K. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w T.. W ten sposób zrealizowana została przesłanka uzasadniająca rozliczenie wynagrodzenia w kwocie 150.000 zł, wypłaconego pozwanemu przez spółkę (...) S.A. tytułem części wynagrodzenia z umowy nr (...).

Po wydaniu przedmiotowego postanowienia przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie, na mocy uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki (...) spółki z o.o. oraz Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki (...) S.A. w K. z dnia 20 sierpnia 2012 roku doszło do połączenia spółki (...) sp. z o.o. w K. ze spółką (...) S.A. w K. w ten sposób, iż powód (...) sp. z o.o. w K. przejął cały majątek spółki (...) wodne S.A. jako spółki przejmowanej i wstąpił w ogół jej praw i obowiązków.

Następnie, pismem z 19 września 2014r., z powołaniem na § 3 ust. 3 porozumienia z 26 marca 2009 roku, powód wezwał pozwanego do przedłożenia w nieprzekraczalnym terminie do 10 października 2014 roku, w siedzibie powodowej spółki, wszystkich dokumentów potwierdzających wydatki poniesione przez pozwanego w związku z realizacją umowy nr (...) od daty jej zawarcia (10 lipca 2008 roku) do dnia wydania przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie powołanego postanowienia (9 lutego 2012 roku). W piśmie tym powód oświadczył, że po zweryfikowaniu i zaakceptowaniu żądanych dokumentów zostanie dokonane rozliczenie wpłaconej pozwanemu kwoty 150.000 zł jako części wynagrodzenia z tej umowy. W wyznaczonym terminie pozwany nie wykonał tego zobowiązania i w kolejnym piśmie z 27 października 2014 roku powód ponownie wezwał pozwanego do przedłożenia stosownego rozliczenia wraz z dokumentacją w terminie do 17 listopada 2014 roku oraz do udzielenia w tym terminie informacji o stanie zaawansowania realizacji pozostałych umów objętych porozumieniem. W piśmie tym powód złożył oświadczenie, że po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu odstąpi od łączących strony umów oraz porozumienia z 26 marca 2009 roku. W odpowiedzi, pozwany zwrócił się do powoda o przedłużenie o 10 dni wyznaczonego terminu do złożenia rozliczenia i dokumentacji. Przychylając się do prośby pozwanego, w kolejnym piśmie z dnia 19 listopada 2014 roku pozwany uwzględnił prośbę pozwanego i wyznaczył pozwanemu ostateczny termin do wykonania zobowiązania na dzień 27 listopada 2014 roku. W dodatkowo wyznaczonym terminie pozwany nie wykonał zobowiązania niepieniężnego określonego w przedmiotowym porozumieniu i nie przedstawił rozliczenia poniesionych wydatków związanych z wykonaniem umowy nr (...).

Wobec bezskutecznego upływu określonego terminu pismem z dnia 23 grudnia 2014 roku powód złożył pozwanemu oświadczenie o odstąpieniu od porozumienia z 26 marca 2009 roku i umowy nr (...) i wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 150.000 zł tytułem zwrotu równowartości wypłaconej części wynagrodzenia z tytułu tej umowy dokonanej przez spółkę (...) S.A. na podstawie faktury pozwanego nr (...). Powód wyznaczył pozwanemu termin do zapłaty tej należności do dnia 16 stycznia 2015 roku.

W odpowiedzi, w piśmie z 29 grudnia 2014 roku pozwany powiadomił powoda, że w obecnej sytuacji nie jest w stanie dokonać wpłaty żądanej kwoty, w szczególności dlatego, że znaczna jej część została wydatkowana na realizację zadania, natomiast samego rozliczenia tej kwoty może dokonać w okresie kilku dni, w terminie do 15 stycznia 2015 roku. Pozwany nie przedłożył jednakże powodowi żądanego rozliczenia dotyczącego wydatków poniesionych w związku z realizacją umowy nr (...) i nie przedstawił również żadnych dokumentów na potwierdzenie dokonania uzasadnionych i usprawiedliwionych wydatków z tytułu umowy nr (...).

Już po bezskutecznym upływie wyznaczonego dodatkowo termin od 15 grudnia 2014 roku do 3 kwietnia 2015 roku pozwany przebywał na zwolnieniu lekarskim. W wyznaczonych przez powoda terminach pozwany nie przedłożył rozliczenia, o które był wzywany przez powoda, gdyż wobec braku realizacji przedmiotowych umów, pozwany zatrudnił się spółce (...) spółce z o.o. w N., w charakterze kierownika budowy, a liczył na dłuższe związanie z tą spółką. Równocześnie pozwany nie zwrócił otrzymanej uprzednio na poczet wynagrodzenia kwoty 150.000 zł ponieważ nie miał pieniędzy. Pozostawał w kontakcie z P. K., byłym prezesem spółki (...) S.A. i równocześnie współnikiem spółki cywilnej (...), który wystawił pozwanemu - w dniu 10.07.2008r. - fakturę VAT nr (...) na kwotę 134.200 zł za „wykonanie usług zgodnie z umową nr (...)”, ale bez wskazania jakie usługi spółka wykonała dla pozwanego za takie wynagrodzenie.

Sąd Okręgowy odmówił wiarygodności zeznaniom pozwanego, w części w której zeznał, że w poczynił wydatki na poczet umowy nr (...) w kwocie opisanej w odpowiedzi na pozew. Wskazał, że przedstawione przez pozwanego dokumenty nie pozwalają na ustalenie jakie wydatki, za jakie konkretnie usługi i z tytułu której z czterech zawartych z poprzednikiem prawnym powoda umów pozwany poczynił i nie stanowią dowodu wydatkowania jakichkolwiek kwot przez pozwanego.

W ocenie Sądu pierwszej instancji pozwany pozostawał w zwinie w wykonaniu zobowiązania polegającego na przedłożeniu stosownego rozliczenia, a wskazane przez niego okoliczności nie usprawiedliwiają braku przedstawienia takich rozliczeń dla strony powodowej w sprawie. Równocześnie powód wykazał, że istniały przesłanki z art. 492 k.c. do odstąpienia od umowy i porozumienia z winy pozwanego oraz że powód w skuteczny sposób od tej umowy

i porozumienia odstąpił. W świetle unormowania art. 494 k.c. strona, która odstępuje od umowy wzajemnej, obowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od niej na mocy umowy wobec czego po stronie powoda powstało uprawnienie do żądania zwrotu kwoty 150.000 zł uiszczonej przezeń pozwanemu na poczet realizacji umowy nr (...). Powód wyznaczył pozwanemu termin do zwrotu tego świadczenia do dnia 16 stycznia 2015 roku, który upłynął bezskutecznie. Od dnia 17 stycznia 2015 roku pozwany pozostawał więc w opóźnieniu zapłacie tej należności, co uzasadnia żądanie odsetek za opóźnienie poczynając od tego dnia na podstawie art. 481 k.c. i oddalenie tego żądania odsetkowego za okres od dnia 18 listopada 2014 roku do dnia 16 stycznia 2015 roku.

Apelację od powyższego wyroku, w części uwzględniającej powództwo wniósł pozwany zarzucając, iż ustalenia oraz dokonana na ich podstawie ocena jurydyczna nie uwzględnia kilku okoliczności, mających zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia istoty sporu, a odnoszących się do:

-zasad realizacji umowy wiążącej pozwanego z poprzednikiem powoda,

-okoliczności zaistnienia przesłanki uzasadniającej rozliczenie wynagrodzenia z w/w umowy

wypłaconej pozwanemu przez (...) SA tytułem wpłaty inicjującej,

-podstaw do uznania za zasadne zaliczenia poniesionych przezeń wydatków na poczet realizacji umowy nr (...),

a nadto nieuzasadnioną odmowę wiarygodności jego zeznaniom i domagał się jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Wniósł także o dopuszczenie dowodu z umowy z dnia 10 lipca 2008 r., nr (...), którą zawarł z firmą (...) spółką cywilną M.P. K. na okoliczność zlecenia przez powoda tej firmie wykonanie określonych w niej prac za wynagrodzeniem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy, w wyniku prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalił wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w całokształcie zaoferowanego przez strony materiału dowodowego. Dokonując zaś oceny tak zebranego materiału dowodowego nie naruszył reguł swobodnej oceny dowodów wyznaczonych treścią przepisu art. 233 k.p.c., a w szczególności zasad logiki, wiedzy i doświadczenia życiowego i ustalenia te i ich ocenę Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za swoje.

Odnosząc się natomiast do wniosku dowodowego skarżącego zawartego w apelacji wskazać należy, że sąd rozpoznający apelację od orzeczenia pierwszoinstancyjnego ma wprawdzie uprawnienia merytoryczne, a zatem jest zobowiązany do przeprowadzenia oceny dowodów, dokonania ustaleń faktycznych i do ich subsumcji pod odpowiedni przepis prawa, nie oznacza to jednak, aby mógł prowadzić postępowanie dowodowe w sprawie bez jakichkolwiek ograniczeń. Z art. 381 k.p.c. wynika, że sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynika później. Przepis ten stwarza zatem jedynie możliwość dowodzenia okoliczności wyłącznie faktycznych, wcześniej niemożliwych do wykazania z przyczyn obiektywnych. Stąd też zawarty w apelacji wniosek dowodowy, jako spóźniony i nie zawierający cech nowości nie mógł być uwzględniony z braku podstaw z art. 381 k.p.c., skoro zarówno możliwość, jak i ewentualna potrzeba zgłoszenia wniosku dowodowego zachodziła już w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

Wskazać w szczególności wypada, że w ustalonych w sprawie okolicznościach faktycznych nie było potrzeby dokonywania postulowanego przez skarżącego rozliczenia, skoro rozstrzygnięcie sporu zainicjowanego przez powódkę w niniejszej sprawie, w którym dochodzi od pozwanego zwrotu świadczenia przyjętego na podstawie i wykonaniu umowy, zależało od oceny, czy jej oświadczenie o odstąpieniu od umowy było skuteczne i rodziło obowiązki określone w art. 494 k.c. Z chwilą skutecznego złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy odpada bowiem podstawa prawna

spełnionych już świadczeń, co w konsekwencji rodzi obowiązek zostać przywrócenia stanu rzeczy sprzed zawarcia umowy. Odstąpienie od umowy ze skutkiem *ex tunc* ma bowiem moc wsteczną, powodując nie tylko wygaśnięcie umowy, ale i powrót do stanu, jaki istniał przed jej zawarciem. Rodzi to zatem obowiązek zwrotu wzajemnych świadczeń, jeśli zostały uprzednio wykonane. Zwrot powinien nastąpić według reguł z art. 494 k.c., który kreuje zarazem obowiązek drugiej strony dokonanie świadczenia zwrotnego na podstawie art. 410 § 2 k.c., jako nienależnego. Strona zobowiązana do zwrotu świadczenia nie może przy tym powoływać się na art. 409 k.c. i zarzucać, że nie jest już wzbogacona (por. wyrok SN z 26 marca 2002 r., II CKN 806/99, MoP 2003, nr 2, poz. 88).

Skarżący nie kwestionuje skuteczności oświadczenia powódki o odstąpieniu od łączącego strony porozumienia i umowy w związku z czym nie sposób przyjąć, że brak było podstaw do uwzględnienia powództwa o zwrot spełnionego przez powódkę na rzecz pozwanego świadczenia, a to wobec jego nierozliczenia w zakreślonym, a następnie przedłużonym – na prośbę pozwanego – terminie.

Z tych przyczyn i na podstawie art.385 k.p.c. apelacja podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do jego wyniku na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).

SSA Barbara Kurzeja SSA Iwona Wilk SSO del. Aleksandra Kłoda